

R O M Â N I A
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
CABINETUL PREȘEDINTELUI

romania2019.eu

Palatul Parlamentului

Calea 13 Septembrie nr.2, Intrarea B1, Sectorul 5, 050725, București, România

Telefon: (+40-21) 414.21.26; Fax: (+40-21) 414.21.39

Internet: <http://www.ccr.ro> E-mail: pres@ccr.ro

Dosar nr.127A/2019

302/27.03.2019

Domnului

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ
REGISTRATURĂ JURISDICTIONALĂ
NR.2225 / 26 MAR 2019

SENAT
PREȘEDINTE
Nr. I
Data 26.03.2019

CĂLIN CONSTANTIN ANTON POPESCU-TĂRICEANU
PREȘEDINTELE SENATULUI

Vă comunicăm, alăturat, în copie, în temeiul art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992, Decizia nr.146 din 13 martie 2019, prin care Curtea Constituțională a constatat că prevederile art.I pct.45 [cu referire la art.49 alin.(1) din Legea nr.370/2004 privind alegerea Președintelui României] și art.I pct.50 [cu referire la art.50 alin.(1⁴) lit.a) și b) din Legea nr.370/2004], precum și cele ale art.II pct.4 [cu referire la art.5 alin.(11) din Legea nr.33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European] și art.II pct.50 [cu referire la art.50 alin. (5) lit. a) și b) din Legea nr. 33/2007] din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală sunt neconstituționale. Prin aceeași decizie, Curtea Constituțională a constatat că prevederile art.I pct.11 [cu referire la art.15 alin.(2) din Legea nr.370/2004 privind alegerea Președintelui României] și art.I pct.12 [cu referire la art.16 alin.(3) din Legea nr.370/2004], precum și cele ale art.II pct.21 [cu referire la art.23 alin.(2) lit.a) și lit.b) din Legea nr.33/2007] și art.II pct. 22 [cu referire la art. 24 alin. (3) din Legea nr. 33/2007] din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală sunt constituționale, în raport cu criticile formulate.

Vă asigurăm, Domnule Președinte, de deplina noastră considerație.

PREȘEDINTE,

Prof. univ. dr. **VALER DORNEANU**

ROMÂNIA
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

Dosar nr.127A/2019

DECIZIA nr.146
din 13 martie 2019

referitoare la obiecția de neconstituționalitate a prevederilor art.I pct.11 [cu referire la art.15 alin.(2) din Legea nr.370/2004 privind alegerea Președintelui României], art.I pct.12 [cu referire la art.16 alin.(3) din Legea nr.370/2004], art.I pct.45 [cu referire la art.49 alin.(1) din Legea nr.370/2004], art.I pct.50 [cu referire la art.50 alin.(1⁴) lit.a) și b) din Legea nr.370/2004], art.II pct.4 [cu referire la art.5 alin.(11) din Legea nr.33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European], art.II pct.21 [cu referire la art.23 alin.(2) lit.a) și lit.b) din Legea nr.33/2007], art. II pct. 22 [cu referire la art. 24 alin. (3) din Legea nr. 33/2007] și art.II pct.50 [cu referire la art.50 alin. (5) lit. a) și b) din Legea nr. 33/2007] din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală

Valer Dorneanu	- președinte
Marian Enache	- judecător
Petre Lăzăroiu	- judecător
Mircea Ștefan Minea	- judecător
Daniel Marius Morar	- judecător
Mona-Maria Pivniceru	- judecător
Livia Doina Stanciu	- judecător
Simona-Maya Teodoroiu	- judecător
Varga Attila	- judecător
Valentina Bărbățeanu	- magistrat-asistent

1. Pe rol se află soluționarea obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală, obiecție formulată de Președintele României.

2. Obiecția de neconstituționalitate a fost înregistrată la Curtea Constituțională cu nr.335 din 17 ianuarie 2019 și constituie obiectul Dosarului nr.127A/2019.

3. În motivarea obiecției de neconstituționalitate, autorul acesteia critică, mai întâi, prevederile art.II pct.4 din legea dedusă controlului de constituționalitate.

Acestea introduc la art.5 din Legea nr.33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European un nou alineat, alin.(11), prin care se instituie interdicția organizării odată cu alegerile pentru Parlamentul European a altor tipuri de alegeri sau a referendumurilor la nivel național sau local. În acest sens, precizează, în esență, că autoritatea legiuitoare este liberă să opteze pentru orice soluție legislativă în materie referendară, însă fără a interfera cu competențele celorlalte autorități publice în acest domeniu și fără a le modifica statutul constituțional ori atribuțiile prevăzute în Legea fundamentală.

4. Astfel, în ceea ce privește referendumul cu privire la probleme de interes național, arată că art.90 din Constituție stabilește competența exclusivă a Președintelui României în materia referendumului cu privire la astfel de probleme, doar acesta având dreptul de a stabili, prin decret, problema ce constituie obiectul referendumului și data desfășurării acestuia, potrivit Legii nr.3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului. Sub acest aspect, autorul obiecției arată că intenția autorității legiuitoare de a interzice organizarea de referendumuri la aceeași dată cu data desfășurării alegerilor pentru Parlamentul European a fost exprimată de-a lungul timpului prin mai multe inițiative legislative de modificare a Legii nr.3/2000, de fiecare dată Curtea Constituțională invalidând această soluție legislativă.

5. În mod similar, în ceea ce privește referendumul privind demiterea Președintelui României, din jurisprudența Curții Constituționale rezultă că acest tip de referendum se poate desfășura oricând în cursul anului, dacă Parlamentul a aprobat propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României.

6. Tot astfel, cu referire la referendumul privind revizuirea Constituției, menționează că Parlamentul are competența exclusivă de a stabili momentul adoptării legii de revizuire a Constituției și este posibil ca data referendumului pentru revizuirea Legii fundamentale să se suprapună cu ziua de referință stabilită pentru desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European, astfel că se adaugă la textul art. 151 alin. (3) din Constituție, care nu limitează în niciun mod organizarea acestui tip de referendum.

Arată, de asemenea, că prin art. 6 alin. (4) teza a doua din Legea nr.3/2000 este determinată data la care se organizează referendumul de revizuire a Constituției „în ultima duminică a perioadei de 30 de zile prevăzută la art.151 alin.(3) din Constituție, calculată de la data adoptării de către Parlament a proiectului legii constituționale”. Din această perspectivă, apreciază că norma dedusă controlului de constituționalitate contravine și dispozițiilor art.1 alin.(5) din Constituție.

7. În fine, în ceea ce privește organizarea referendumului local, care este reglementat prin art. 2 alin. (1) și art. 3 alin. (3) din Legea nr. 215/2001, menționează că legea lasă la aprecierea fiecărei autorități locale sfera problemelor ce pot fi supuse consultării cetățenilor, ca o expresie a principiului autonomiei locale. Dreptul și capacitatea efectivă de a soluționa și de a gestiona, în numele și în interesul colectivităților locale, treburile publice aparține autorităților administrației publice locale. De aceea, în virtutea acestui principiu constituțional, competența stabilirii datei referendumului local nu poate aparține decât autorității locale respective. Ca atare, în opinia sa, sunt nesocotite și prevederile art.120 alin.(1) din Constituție referitoare la autonomia locală.

8. În continuare, se critică prevederile **art.I pct.11** din legea dedusă controlului de constituționalitate, **care modifică art.15 alin.(2) din Legea nr.370/2004 privind alegerea Președintelui României**, reglementând cu privire la formațiunile politice care au dreptul să propună câte un membru în fiecare birou electoral constituit la alegerile pentru Președintele României. Autorul obiecției critică faptul că, spre deosebire de reglementarea anterioară, noua reglementare face o distincție între partidele politice parlamentare, organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale cu grup parlamentar propriu în fiecare Cameră a Parlamentului și partidele politice reprezentate în Parlament, organizațiile minorităților naționale care nu au un grup parlamentar propriu în ambele Camere ale Parlamentului și, respectiv, alianțele electorale care nu au în componență niciun partid politic parlamentar sau nicio organizație a cetățenilor aparținând minorităților naționale, care propun candidați la alegerile pentru Președintele

României. Consideră, în acest sens, că se creează un tratament diferențiat între formațiunile politice parlamentare. Arată că partidele politice parlamentare care nu au un grup propriu în ambele Camere ale Parlamentului sunt excluse de la posibilitatea de a propune un membru în fiecare birou electoral constituit la alegerile pentru Președintele României.

9. În susținerea criticii formulate, se arată că participarea reprezentanților partidelor politice în componența birourilor electorale reprezintă expresia îndeplinirii uneia dintre principalele funcții ale partidelor politice, aceea de a contribui la formarea unor autorități publice și de a promova pluralismul politic. Astfel, dreptul formațiunilor politice parlamentare de a propune membri în birourile electorale prevăzute de art.I pct.11 din legea supusă controlului de constituționalitate nu poate fi realizat în mod diferențiat, atât timp cât toate partidele politice parlamentare au obținut mandate de deputați sau senatori, fără încălcarea principiilor prevăzute de art.8 din Constituție. Prezența reprezentanților tuturor partidelor parlamentare reprezintă o garanție în plus pentru corecta desfășurare a alegerilor, indiferent de tipul acestora. Potrivit Codului de bune practici în materie electorală elaborat de Comisia de la Veneția, la pct. II, 3.1 - care se referă la *Garanții procedurale și la organizarea scrutinului de către un organ imparțial* - se arată că, la nivel central, comisia electorală ar trebui să cuprindă „*delegații partidelor deja reprezentate în parlament sau care au obținut cel puțin un anumit procentaj de sufragii. Partidele politice trebuie să fie reprezentate în mod corespunzător și în comisia electorală centrală*”. În acest document de referință nu se face trimitere la alte criterii din moment ce toate partidele politice reprezentate în Parlament au trecut pragul electoral la momentul alegerilor. Autorul obiecției susține că în situația de față nu poate fi vorba nici de o egalitate „proporțională”, întrucât în cazul acesteia partidele politice ar fi tratate în funcție de numărul lor de voturi, ceea ce nu este cazul.

10. În consecință, se arată că o atare reglementare instituie o condiție discriminatorie pentru partidele politice parlamentare care au un grup parlamentar propriu doar în una dintre Camerele Parlamentului, față de partidele politice

parlamentare care au un grup parlamentar propriu în ambele Camere ale Parlamentului, acest criteriu nefiind unul justificat obiectiv și rațional pentru aplicarea unui tratament juridic diferențiat. O asemenea condiție contravine art.16 alin.(1) din Constituție referitor la egalitatea în drepturi, întrucât tratamentul diferențiat aplicat partidelor politice - persoane juridice de drept public - se reflectă într-un tratament diferențiat aplicat reprezentanților partidelor politice parlamentare, persoane fizice, fără o justificare obiectivă și rațională. Consideră că sunt încălcate, totodată, și prevederile art.1 alin.(5) și art.8 alin.(2) din Legea fundamentală.

11. Susține că aceste considerente sunt valabile și în cazul dispozițiilor **art. I pct. 12** din legea supusă controlului de constituționalitate, **cu referire la art.16 alin.(3)**, care se referă la compunerea Biroului Electoral Central, precum și, *mutatis mutandis*, cu privire la dispozițiile **art.II pct.21** din legea supusă controlului de constituționalitate, cu referire la **art. 23 alin. (2) lit. a) și lit. b) din Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European**, și la **art. II pct. 22, cu referire la art. 24 alin. (3) din Legea nr. 33/2007**.

12. Se mai critică și **art. I pct. 45** din legea supusă controlului de constituționalitate, **care modifică art.49 alin.(1) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României**, în sensul că include și numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale speciale, care s-au prezentat la urne, în numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale, care s-au prezentat la urne, acesta urmând să fie consemnat în procesul-verbal încheiat de președintele biroului electoral al secției de votare după deschiderea urnelor și numărarea voturilor. În motivarea criticii, autorul sesizării precizează că listele electorale speciale sunt reglementate în Legea nr.33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European și au în vedere alegătorii neresortisanți care vor să își exercite dreptul de vot pentru alegerea membrilor din România în Parlamentul European. Ca atare, în lipsa vreunei circumstanțieri sau a unei definiții legale a noțiunii de liste electorale speciale în conținutul Legii nr.370/2004, ar însemna ca în calculul numărului de voturi necesar

pentru a declara candidatul ales ca Președinte al României să intre și cetățenii altor state membre ale Uniunii Europene. În aceste condiții, neclaritatea dispoziției este una contrară art.1 alin.(5) din Constituție în dimensiunea sa referitoare la calitatea legii, așa cum aceasta a fost dezvoltată în jurisprudența Curții Constituționale. Arată că argumentele prezentate mai sus sunt aplicabile *mutatis mutandis* și **art.I pct.50** din legea dedusă controlului de constituționalitate, **cu referire la art. 50 alin. (1⁴) lit. a2) din Legea nr. 370/2004**, care face referire la listele speciale.

13. Se critică, totodată, prevederile **art.I pct.50 din legea dedusă controlului** de constituționalitate, pe considerentul că încalcă art.2 alin.(1), art.1 alin.(3) și alin.(5) din Constituție. Potrivit acestui punct - care **completează art.50 din Legea nr. 370/2004**, se prevede că numărul buletinelor de vot primite pentru alegerea Președintelui României trebuie să fie mai mare sau egal cu suma dintre numărul buletinelor de vot primite, numărul voturilor valabil exprimate și numărul voturilor nule. Se arată că formula de calcul stabilită prin textul de lege criticat este inaplicabilă logic, întrucât numărul total al buletinelor de vot primite va fi mereu mai mic decât același număr la care se adaugă numărul voturilor valabil exprimate și cel al voturilor nule. În opinia sa, formula de calcul, redactată în mod greșit dintr-o eroare materială de către legiuitor, trebuia să fie cea în care numărul total de buletine de vot primite să fie egal cu suma dintre numărul buletinelor neîntrebuințate, numărul voturilor valabil exprimate și numărul voturilor nule. Doar în acest fel se garantează desfășurarea corectă a unui scrutin și faptul că în respectiva secție de votare nu au existat fraude electorale. Prin neclaritatea normei menționate se contravine dispozițiilor art.1 alin.(5) din Constituție în componenta sa referitoare la calitatea legii, fiind imposibil de aplicat de către birourile electorale.

14. În același sens, arată că reglementarea unei astfel de situații prin lege conduce implicit la acceptarea posibilității și justificării printr-o lege organică a lipsei unor buletine de vot, caz în care rezultatele din respectiva secție de votare vor fi totuși validate la finalul scrutinului. O atare reglementare contravine principiului statului de

drept și democratic, prevăzut de art.1 alin.(3) din Constituție. În plus, reglementarea este contrară și Codului de bune practici în materie electorală, elaborat de Comisia de la Veneția, care la pct. I, Secțiunea 3 referitoare la sufragiul liber, subsecțiunea „*Libertatea alegătorilor de a-și exprima voința și lupta de combatere a fraudei electorale*”, 3.2 vii) menționează că „cel puțin două criterii trebuie aplicate la evaluarea veridicității rezultatelor votării: numărul alegătorilor care s-au prezentat la urnele de vot și numărul buletinelor de vot introduse în urnele de votare”.

15. Precizează, totodată, că, la același articol 50 alin. (1⁴), din formula de calcul al numărului total al alegătorilor înscriși în listele electorale care s-au prezentat la urne este omisă componenta ce privește alegătorii înscriși în extrasele din listele electorale care au votat prin intermediul urnei speciale, aspect ce intră în contradicție cu subcomponentele enumerate la lit. a) a alin. (1⁴) și cu dispozițiile referitoare la faptul că, în condițiile legii, unii cetățeni pot vota prin intermediul acestei urne speciale. Autorul obiecției apreciază, astfel, că această omisiune a legiuitorului în formula de calcul al numărului total al alegătorilor înscriși în listele electorale lipsește norma de claritate, contrar art.1 alin.(5) din Constituție, în componenta sa referitoare la calitatea legii.

16. Toate argumentele de mai sus sunt aplicabile *mutatis mutandis* și art. II pct. 50 din legea supusă controlului de constituționalitate, cu referire la art. 50 alin. (5) lit. a) și b) din Legea nr. 33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European.

17. În considerarea argumentelor expuse, se solicită admiterea sesizării de neconstituționalitate și constatarea neconstituționalității dispozițiilor prezentate din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală.

18. În conformitate cu dispozițiile art.16 alin.(2) din Legea nr.47/1992 privind organizarea și funcționarea Curții Constituționale, obiecția de neconstituționalitate a fost comunicată președinților celor două Camere ale Parlamentului, precum și Guvernului, pentru a-și exprima punctele lor de vedere.

19. **Președintele Camerei Deputaților** consideră că nu pot fi reținute criticile de neconstituționalitate formulate. În acest sens, arată că regula potrivit căreia în ziua votării membrilor din România în Parlamentul European nu se pot organiza alte tipuri de alegeri și nici referendumuri la nivel național sau local nu restrânge dreptul constituțional al șefului statului de a recurge la referendum în condițiile art. 90 din Constituție. În opinia sa, reprezintă supoziții teoretice situațiile în care suprapunerea zilei de referință cu data referendumului este prezentată ca fiind posibilă. Arată că exprimarea concomitentă a voinței suverane a poporului român asupra unor probleme de interes general, în cazul referendumului național, sau cu semnificație deosebită pentru unitățile administrativ-teritoriale, în situația referendumului local, ca forme de manifestare a democrației directe, pe de o parte, și în alegerile pentru Parlamentul European, prin instrumentul democrației reprezentative, pe de altă parte, poate diminua importanța fiecărui eveniment politic în parte, cu consecințe asupra prezenței la urne și, pe cale de consecință, și a legitimității rezultatelor obținute. Atingerea scopului pentru care are loc desfășurarea alegerii membrilor din România în Parlamentul European presupune evitarea suprapunerii cu alte activități care pot genera neclarități, inclusiv de ordin tehnic, în rândul electoratului, datorită complexității sporite a proceselor care trebuie avute concomitent în vedere, interacțiunea cu mai multe birouri ale secțiilor de votare, respectiv exercitarea efectivă la nivel individual, în mod simultan, a mai multor drepturi electorale și a opțiunii referendare într-un interval restrâns de timp, luând în calcul, în acest sens, distribuirea buletinelor, timpul de vot în cabine și introducerea buletinelor de vot în urne. Aceste aspecte pot genera dificultăți în exprimarea dreptului de vot, care pot conduce la restrângerea exercitării acestui drept fundamental, menționând, în acest sens, cele reținute în Decizia Curții Constituționale nr. 51 din 25 ianuarie 2012. Totodată, în sprijinul argumentului expus, amintește Hotărârea din 2 martie 1987 pronunțată în *Cauza Mathieu-Mohin și Clerfayt împotriva Belgiei*, par.52.

20. Apreciază că nu poate fi reținută nici critica adusă prevederilor art. I pct. 11, cu referire la art. 15 din Legea nr. 370/2004 privind alegerea Președintelui României, în

considerarea necesității corelării acestei legi cu prevederile Legii nr. 208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente, cu modificările și completările ulterioare, cu care se află în conexiune ca urmare a dispozițiilor art. 120 din același actul normativ. În ceea ce privește condiția ca partidele politice care pot desemna reprezentanți în birourile electorale să aibă grup parlamentar în ambele Camere ale Parlamentului, consideră că aceasta nu se referă la partidele politice parlamentare, ci doar la organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale.

21. Referitor la argumentele care ar susține neconstituționalitatea dispozițiilor art. I pct. 45 și 50, prin care se modifică art. 49 alin. (1) și, respectiv, se completează art. 50 din Legea nr. 370/2004, care stabilesc modalitatea de întocmire a proceselor-verbale la nivelul organismelor electorale, în conținutul normativ nefiind definite listele electorale speciale, apreciază că nu pot fi acceptate, actul normativ dedus controlului de constituționalitate respectând, în ansamblul său, cerințele privind claritatea, precizia și previzibilitatea normelor juridice.

22. Cu privire la criticile referitoare la neconstituționalitatea prevederilor art. I pct. 50, potrivit cărora numărul total de buletine de vot primite nu poate fi mai mare decât suma dintre numărul de buletine neîntrebuințate, numărul voturilor valabil exprimate și numărul voturilor nule, ci doar egal, apreciază că nu pot fi reținute deoarece nu surprind ansamblul situațiilor care intervin în procesul de votare, ca urmare a faptului că înmânarea buletinului de vot și a ștampilei cu mențiunea „Votat” și semnarea listei electorale sunt anterioare exercitării dreptului de vot propriu-zis și nu ulterioare introducerii efective a buletinului de vot în urnă, ceea ce determină ca, în practică, să fie evidențiate situații în care numărul participanților să fie superior celor care și-au exercitat dreptul fundamental. În fapt, alegătorul nu poate fi împiedicat să părăsească sediul secției de votare cu buletinul de vot asupra sa, procedura de votare neinstituind garanții suficiente care să asigure introducerea buletinelor de vot în urne. De aceea, pentru a se evita situațiile în care lipsa, din diferite motive, a unuia sau mai multor

buletine de vot ar determina blocarea centralizării rezultatului votării, este prevăzut ca numărul alegătorilor prezenți la vot să poate fi mai mare sau egal în raport cu suma voturilor exprimate.

23. **Președintele Senatului și Guvernul** nu au transmis punctele lor de vedere asupra obiecției de neconstituționalitate.

24. La termenul de judecată fixat pentru data de 27 februarie 2019, Curtea a amânat dezbaterea asupra cauzei pentru data de 13 martie 2019, dată la care a pronunțat prezenta decizie.

CURTEA,

examinând obiecția de neconstituționalitate, punctul de vedere al Președintelui Camerei Deputaților, raportul întocmit de judecătorul-raportor, dispozițiile legii criticate, raportate la prevederile Constituției, precum și Legea nr.47/1992, reține următoarele:

25. Curtea Constituțională a fost legal sesizată și este competentă, potrivit dispozițiilor art.146 lit.a) din Constituție, precum și ale art.1, art.10, art.15 și art.18 din Legea nr.47/1992, republicată, să soluționeze obiecția de neconstituționalitate.

26. **Obiectul controlului de constituționalitate** îl constituie unele prevederi din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală, și anume: **art.I pct.11** [cu referire la art.15 alin.(2) din Legea nr.370/2004 privind alegerea Președintelui României], **art.I pct.12** [cu referire la art.16 alin.(3) din Legea nr.370/2004], **art.I pct.45** [cu referire la art.49 alin.(1) din Legea nr.370/2004], **art.I pct.50** [cu referire la art.50 alin.(1⁴) lit.a) și b) din Legea nr.370/2004], **art.II pct.4** [cu referire la art.5 alin.(11) din Legea nr.33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European], **art.II pct.21** [cu referire la art.23 alin.(2) lit.a) și lit.b) din Legea nr.33/2007], **art. II pct. 22** [cu referire la art. 24 alin. (3) din Legea nr. 33/2007], **art.II pct.50** [cu referire la art.50 alin. (5) lit. a) și b) din Legea nr. 33/2007], care au următoarea redactare:

- Art.I pct.11 [cu referire la art.15 alin.(2) din Legea nr.370/2004 privind alegerea Președintelui României]: „Articolul 15 se modifică și va avea următorul cuprins:

„Art. 15: (...)

(2) *Au dreptul să propună câte un membru în fiecare birou electoral constituit la alegerile pentru Președintele României următoarele formațiuni politice:*

a) *partidele politice parlamentare, organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale cu grup parlamentar propriu în fiecare Cameră a Parlamentului;*

b) *partidele politice care nu sunt reprezentate în Parlament, organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care nu au grup parlamentar propriu în ambele Camere ale Parlamentului, alianțele politice și alianțele electorale care nu au în componență niciun partid politic parlamentar sau organizație a cetățenilor aparținând minorităților naționale, care propun candidați la alegerile pentru Președintele României.”;*

- Art.I pct.12 [cu referire la art.16 alin.(3) din Legea nr.370/2004]: „Articolul 16 se modifică și va avea următorul cuprins:

Art. 16: (...)

(3) *În termen de 24 de ore de la data investirii judecătorilor în Biroul Electoral Central, președintele și vicepreședinții Autorității Electorale Permanente devin membri ai Biroului Electoral Central. În același termen, prin excepție de la prevederile art.15 alin.(2), sunt investiți ca membri ai Biroului Electoral Central membrii propuși, în scris, de partidele politice parlamentare și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale cu grup parlamentar propriu în fiecare Cameră a Parlamentului, în ordinea numărului de parlamentari, precum și cu membrul propus de organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale reprezentate în grupul parlamentar al minorităților naționale din Camera Deputaților.”;*

- Art. I pct. 45 [cu referire la art.49 alin.(1) din Legea nr.370/2004]:

„Art. 49. – (1) După deschiderea urnelor și numărarea voturilor, președintele biroului electoral al secției de votare va încheia un proces-verbal, în 3 exemplare, care cuprinde:

a) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale, care s-au prezentat la urne (pct. a = pct. a1 + pct. a2 + pct. a3), din care:

a1) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale permanente, care s-au prezentat la urne;

a2) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale speciale, care s-au prezentat la urne;

a3) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale suplimentare, care s-au prezentat la urne;

a4) numărul total al alegătorilor înscriși în extrasele din listele electorale, care au votat prin intermediul urnei speciale;

b) numărul buletinelor de vot primite (pct. b $\geq$ pct. b + pct. d + pct. e);

c) numărul buletinelor de vot neîntrebuințate și anulate;

d) numărul voturilor valabil exprimate (pct. d $\leq$ pct. a - pct. e);

pct. d = suma voturilor valabil exprimate la pct. f);

e) numărul voturilor nule;

f) numărul voturilor valabil exprimate obținute de fiecare candidat;

g) expunerea, pe scurt, a întâmpinărilor formulate, precum și a contestațiilor înaintate biroului electoral județean, al sectorului municipiului București sau biroului electoral pentru secțiile de votare din străinătate;

h) numărul ștampilelor cu mențiunea «VOTAT» la începerea votării; se menționează dispariția uneia sau mai multor ștampile, dacă este cazul, precum și starea sigiliilor de pe urne la încheierea votării;

i) alte mențiuni.”;

- **Art.I pct.50 [cu referire la art.50 alin.(1⁴) lit. a) și b) din Legea nr.370/2004]:**
„La articolul 50, după alineatul (1) se introduc patru noi alineate, alineatele (1¹) – (1⁴), cu următorul cuprins:

(1⁴) După primirea proceselor-verbale privind consemnarea rezultatului votării de la toate birourile electorale ale secțiilor de votare, conform art. 49 alin. (6) și (7) și după efectuarea operațiunilor prevăzute la alin. (1), birourile electorale județene, birourile electorale ale sectoarelor municipiului București și biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate încheie câte un proces-verbal centralizator al indicatorilor cuprinși în procesele-verbale privind consemnarea rezultatelor votării validate conform alin. (1) lit. f), după cum urmează:

a) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale, care s-au prezentat la urne (pct. a = pct. a1 + pct. a2 + pct. a3), din care:

a1) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale permanente, care s-au prezentat la urne;

a2) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale speciale, care s-au prezentat la urne;

a3) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale suplimentare, care s-au prezentat la urne;

a4) numărul total al alegătorilor înscriși în extrasele din listele electorale, care au votat prin intermediul urnei speciale;

b) numărul buletinelor de vot primite (pct. b $\geq$ pct. b + pct. d + pct. e) ”

[unde d) numărul voturilor valabil exprimate (pct. d $\leq$ pct. a - pct. e; pct. d = suma voturilor valabil exprimate la pct. f); e) numărul voturilor nule – n.n.].

- **Art.II pct.4 [cu referire la art.5 alin.(11) din Legea nr.33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European]:**

„La articolul 5, după alineatul (10) se introduce un nou alineat, alineatul (11), cu următorul cuprins:

„(11) Pentru a asigura respectarea prevederilor prezentului articol în ziua de referință nu se pot organiza alte tipuri de alegeri și nici referendumuri la nivel național sau local.”;

- **Art.II pct.21 [cu referire la art.23 alin.(2) lit.a) și lit.b) din Legea nr.33/2007]:** „(2) Au dreptul să propună [membri – n.n.] în fiecare birou electoral constituit la alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European următoarele formațiuni politice:

a) partidele politice parlamentare, organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale cu grup parlamentar propriu în fiecare Cameră a Parlamentului;

b) partidele politice care nu sunt reprezentate în Parlament, organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care nu au grup parlamentar propriu în ambele Camere ale Parlamentului, alianțele politice și alianțele electorale care nu au în componență niciun partid politic parlamentar sau organizație a cetățenilor aparținând minorităților naționale, care au propus candidaturi definitive la alegerile pentru Parlamentul European.”;

- **Art. II pct. 22 [cu referire la art. 24 alin. (3) din Legea nr. 33/2007]:**
„Articolul 24 se modifică și va avea următorul cuprins:

Art. 24: (...)

(3) În termen de 24 de ore de la data investirii judecătorilor în Biroul Electoral Central, președintele și vicepreședinții Autorității Electorale Permanente devin membri ai Biroului Electoral Central. În același termen, sunt investiți ca membri ai Biroului Electoral Central membrii propuși, în scris, de partidele politice parlamentare și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale cu grup parlamentar propriu în fiecare Cameră a Parlamentului, în ordinea numărului de parlamentari, precum și cu membrul propus de organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale reprezentate în grupul parlamentar al minorităților naționale din Camera Deputaților.”

- Art. II pct. 50 [cu referire la art.50 alin. (5) lit. a) și b) din Legea nr. 33/2007]: „Articolul 50 se modifică și va avea următorul cuprins:

Art. 50: (...)

(5) După primirea proceselor-verbale privind consemnarea rezultatului votării de la toate birourile electorale ale secțiilor de votare, conform prevederilor art. 49 alin. (8) și (9) și după efectuarea operațiunilor prevăzute la alin. (1), birourile electorale județene, birourile electorale ale sectoarelor municipiului București și biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate încheie câte un proces-verbal centralizator al indicatorilor cuprinși în procesele-verbale privind consemnarea rezultatelor votării validate conform prevederilor alin. (1) lit. f), după cum urmează:

a) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale, care s-au prezentat la urne (pct. a = pct. a1 + pct. a2 + pct. a3), din care:

a1) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale permanente, care s-au prezentat la urne;

a2) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale speciale, care s-au prezentat la urne;

a3) numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale suplimentare, care s-au prezentat la urne;

a4) numărul total al alegătorilor înscriși în extrasele din listele electorale, care au votat prin intermediul urnei speciale;

b) numărul buletinelor de vot primite (pct. b $\geq$ pct. b + pct. d + pct. e)”;

[unde: d) numărul voturilor valabil exprimate (pct. d $\leq$ pct. a - pct. e; pct. d = suma voturilor valabil exprimate la pct. f); e) numărul voturilor nule – n.n.].

27. Dispozițiile din Legea fundamentală invocate în susținerea obiecției de neconstituționalitate sunt următoarele: art.1 alin. (3) privind caracterul de stat de drept al statului român, art.1 alin. (4) care consacră principiul separației și echilibrului puterilor, art.1 alin. (5) privind principiul legalității, în componenta referitoare la calitatea legii, art. 2 alin. (1) privitor la suveranitatea națională, art. 8 alin. (2) care statuează cu privire

la rolul partidelor politice, art. 16 alin. (1) privind principiul egalității, art. 61 alin. (1) referitor la rolul Parlamentului, art. 80 care statuează cu privire la Președintele României, art. 81 referitor la alegerea Președintelui României, art. 90 privind referendumul cu privire la probleme de interes național, art. 95 alin. (3) referitor la referendumul pentru demiterea Președintelui, art. 120 alin. (1) referitor la principiul autonomiei locale, art. 147 alin. (4) privitor la forța deciziilor Curții Constituționale și art. 151 alin. (3) referitor la referendumul pentru aprobarea revizuirii Constituției.

(1) Admisibilitatea obiecției de neconstituționalitate

28. Sub aspectul titularului dreptului de sesizare, prezenta obiecție de neconstituționalitate a fost formulată de Președintele României, care, în temeiul art.146 lit.a) din Constituție și al art.15 alin.(1) din Legea nr.47/1992, are dreptul de a sesiza Curtea Constituțională pentru exercitarea controlului de constituționalitate *a priori*.

29. Cu privire la termenul în care poate fi sesizată Curtea Constituțională pentru a exercita controlul de constituționalitate *a priori*, se constată că legea criticată în cauza de față a fost trimisă Președintelui României spre promulgare în data de 29 decembrie 2018, iar obiecția de neconstituționalitate a fost formulată și înregistrată la Curtea Constituțională în data de 17 ianuarie 2019. Așadar, Curtea a fost legal sesizată, în interiorul termenului de promulgare de 20 de zile prevăzut de art. 77 alin. (1) din Constituție.

30. Referitor la obiectul sesizării, Curtea reține că acesta este reprezentat de o lege adoptată de cele două Camere ale Parlamentului, dar încă nepromulgată, astfel că se încadrează în dispozițiile art.146 lit.a) din Constituție.

31. În consecință, Curtea constată că, în ceea ce privește prezenta obiecție de neconstituționalitate, sunt îndeplinite condițiile de admisibilitate prevăzute de art.146 lit.a) teza întâi din Constituție și de art.15 alin.(2) din Legea nr.47/1992.

(2) Analiza obiecției de neconstituționalitate

32. Curtea observă că se critică, sub aspect intrinsec, o serie de dispoziții cuprinse în Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie

electorală. Instanța de control constituțional va proceda la examinarea acestora în ordinea în care textele de lege criticate se regăsesc în legea ce formează obiectul sesizării, iar nu în cea în care au fost formulate criticile de neconstituționalitate.

33. Astfel, se critică prevederile **art.I pct.11** din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală, **care modifică art.15 alin.(2) din Legea nr.370/2004 privind alegerea Președintelui României**. În cuprinsul acestuia sunt enumerate formațiunile politice care au dreptul să propună câte un membru în fiecare birou electoral constituit la alegerile pentru Președintele României. Este vorba, pe de o parte, despre partidele politice parlamentare și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale cu grup parlamentar propriu în fiecare Cameră a Parlamentului [potrivit art.15 alin.(2) lit.a) din Legea nr.370/2004], iar, pe de altă parte, despre următoarele formațiuni, **dacă propun candidați** la alegerile pentru Președintele României: partidele politice care nu sunt reprezentate în Parlament; organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care nu au grup parlamentar propriu în ambele Camere ale Parlamentului; alianțele politice și alianțele electorale care nu au în componență niciun partid politic parlamentar sau nicio organizație a cetățenilor aparținând minorităților naționale [conform art.15 alin.(2) lit.b) din Legea nr.370/2004].

34. În motivarea criticii, se susține, în esență, că, prin modul de formulare a celor două litere ale art.15 alin.(2), se creează un tratament diferențiat între formațiunile politice parlamentare, întrucât partidele politice parlamentare care nu au un grup propriu în ambele Camere ale Parlamentului sunt excluse de la posibilitatea de a propune un membru în fiecare birou electoral constituit la alegerile pentru Președintele României, de vreme ce lit.b) face referire doar la *„partidele politice care nu sunt reprezentate în Parlament”* și la *„organizațiile minorităților naționale care nu au un grup parlamentar propriu în ambele Camere ale Parlamentului”*, această din urmă categorie având posibilitatea de a propune membri în birourile electorale. Astfel, dreptul formațiunilor politice parlamentare de a propune membri în birourile electorale prevăzute de art.I pct.11 din legea supusă controlului de constituționalitate nu poate fi realizat în mod

diferențiat, atât timp cât toate partidele politice parlamentare au obținut mandate de deputați sau senatori, fără încălcarea principiilor prevăzute de art.8 din Constituție. Prezența reprezentanților din toate partidele parlamentare reprezintă o garanție în plus pentru corecta desfășurare a alegerilor, indiferent de tipul acestora. O atare reglementare instituie o condiție discriminatorie pentru partidele politice parlamentare care au un grup parlamentar propriu doar în una dintre Camerele Parlamentului, față de partidele politice parlamentare care au un grup parlamentar propriu în ambele Camere ale Parlamentului, acest criteriu nefiind unul justificat obiectiv și rațional pentru aplicarea unui tratament juridic diferențiat.

35. Curtea apreciază că nu poate fi reținută interpretarea pe care autorul obiecției o dă textelor de lege criticate, în sensul că partidele politice parlamentare care nu au un grup propriu în ambele Camere ale Parlamentului ar fi excluse de la posibilitatea de a propune un membru în fiecare birou electoral. Sub acest aspect, Curtea observă că art.15 alin.(2) lit.a) și b) din Legea nr.370/2004, astfel cum acest text se intenționează a fi modificat, realizează o dublă dihotomie atunci când enumeră formațiunile politice care pot desemna membri în birourile electorale, după cum sunt sau nu reprezentate în Parlament și după cum au propus sau nu candidați la alegerile pentru Președintele României. Contrar susținerilor autorului obiecției, formularea preconizată reușește să acopere întregul spectru al formațiunilor politice reprezentative la nivel național. Pentru o mai facilă înțelegere a conținutului normativ criticat, Curtea se va referi defalcat, pe de o parte la partidele politice și pe de altă parte, la organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale.

36. Astfel, instanța de control constituțional reține că art.15 alin.(2) lit.a) din lege vizează partidele politice **parlamentare**, adică acelea care **au grup parlamentar propriu în cel puțin una** dintre Camerele Parlamentului, potrivit art.118 alin.(2) din Legea nr.208/2015 privind alegerea Senatului și a Camerei Deputaților, precum și pentru organizarea și funcționarea Autorității Electorale Permanente, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.553 din 24 iulie 2015. La lit.b) a aceluiași articol se dă

dreptul de a desemna membri în birourile electorale partidelor politice **care nu sunt reprezentate în Parlament**, dacă propun candidați pentru funcția de Președinte al României. Așadar, nu se condiționează conferirea acestui drept de existența unui grup parlamentar în ambele Camere, ci este deschis inclusiv acelor care nu au obținut niciun mandat de senator sau deputat, dar își demonstrează prezența activă pe scena politică prin desemnarea de candidați pentru alegeri.

37. În ceea ce privește organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale, este adevărat că art.15 alin.(2) lit.a) se referă la cele care au grup parlamentar propriu **în fiecare Cameră**. Lit.b) menționează însă organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale care **nu au** grup parlamentar propriu **în fiecare Cameră**, cu condiția să propună candidați la alegeri, ceea ce înseamnă că pot beneficia de dreptul în discuție chiar și acele organizații care nu au grup parlamentar propriu **în niciuna** dintre cele două Camere, dacă îndeplinesc condiția mai sus menționată.

38. Impunerea unei astfel de exigențe privitoare la depunerea de candidaturi pentru funcția de Președinte este pe deplin justificată în cadrul legislativ actual care permite înregistrarea partidelor politice într-o manieră foarte puțin restrictivă, numărul minim de membri fondatori care este necesar să se asocieze în vederea constituirii unui partid politic fiind de doar 3, potrivit art.18 alin.(1) lit.c) din Legea partidelor politice nr.14/2003, republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.408 din 10 iunie 2015, astfel cum acesta este redactat în urma pronunțării de către Curtea Constituțională a Deciziei nr.75 din 26 februarie 2015, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.265 din 21 aprilie 2015. Un astfel de demers, constând în prezentarea de candidați pentru alegeri, denotă implicarea reală a respectivului partid politic în viața societății și intenția sa autentică de a-și aduce la îndeplinire rolul pe care Legea fundamentală l-a recunoscut partidelor politice prin art.8, acela de a contribui la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor.

39. Având în vedere similitudinea criticilor formulate și a soluțiilor legislative vizate, aceleași considerente își găsesc aplicarea și în ceea ce privește prevederile art.I

pct.12 [cu referire la art.16 alin.(3) din Legea nr.370/2004] care dispun cu privire la investirea ca membri ai Biroului Electoral Central a persoanelor propuse de partidele politice parlamentare și organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale cu grup parlamentar propriu în fiecare Cameră a Parlamentului, ale art.II pct.21 [cu referire la art.23 alin.(2) lit.a) și lit.b) din Legea nr.33/2007] privitoare la alcătuirea birourilor electorale constituite la alegerile pentru membrii din România în Parlamentul European și ale art.II pct.22 [cu referire la art. 24 alin. (3) din Legea nr. 33/2007] care vizează, în mod corespunzător, investirea ca membri ai Biroului Electoral Central a persoanelor propuse de formațiunile politice în discuție.

40. De altfel, raportat la prevederile Legii nr.33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.627 din 31 august 2012, un argument suplimentar în sprijinul justeții soluției normative propuse constă în faptul că, potrivit art.46 alin.(1) din Legea partidelor politice nr.14/2003, se consideră inactivitate a unui partid politic împrejurarea că acesta nu a desemnat candidați, singur sau în alianță, în două campanii electorale succesive, cu excepția celei prezidențiale, în minimum 75 de circumscripții electorale în cazul alegerilor locale, respectiv o listă completă de candidați în cel puțin o circumscripție electorală sau candidați în cel puțin 3 circumscripții electorale, în cazul alegerilor parlamentare. Or, potrivit art.45 alin.(1) lit.e) din Legea nr.14/2003, inactivitatea partidului politic, constatată de Tribunalul București, reprezintă o cauză de dizolvare pe cale judecătorească a acestuia.

41. Se critică, de asemenea, **art. I pct. 45** din legea supusă controlului de constituționalitate, care modifică **art.49 alin.(1) din Legea nr. 370/2004** pentru alegerea Președintelui României, întrucât în numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale este cuprins și numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale speciale, care s-au prezentat la urne.

42. Curtea observă că, potrivit textului menționat, la calculul numărului total al alegătorilor înscriși în listele electorale, pe care președinții birourilor electorale ale

secțiilor de votare organizate pentru alegerea Președintelui României au obligația să îl consemneze în procesul-verbal pe care îl încheie după deschiderea urnelor și numărarea voturilor, vor fi avuți în vedere și alegătorii înscriși în listele electorale speciale, care s-au prezentat la urne.

43. Sub acest aspect, Curtea reține că listele electorale speciale sunt reglementate exclusiv cu privire la alegerile pentru Parlamentul European. Acestea cuprind, potrivit art.12 alin.(1) din Legea nr.33/2005 privind alegerile pentru Parlamentul European, cetățenii cu drept de vot ai statelor membre ale Uniunii Europene, altele decât România, care au domiciliul sau reședința în România, în considerarea faptului că aceștia au dreptul de a alege în România pentru Parlamentul European, conform art.5 alin.(1) din Legea nr.33/2005. Potrivit terminologiei care se intenționează a fi introdusă prin art.II pct.3 din legea criticată, aceștia sunt denumiți „*alegători neresortisanți*”, fiind astfel actualizată vechea denumire de „*alegător comunitar*”, utilizată în prezent de art.5 alin.(1) din Legea nr. 33/2007, în concordanță cu prevederile dreptului european. Or, pentru alegerea Președintelui României, dreptul de vot aparține doar cetățenilor români, indiferent dacă aceștia au domiciliul sau reședința în țară sau în străinătate. Ca atare, introducerea în formula de calcul al numărului total de alegători a acelor care, fiind înscriși pe listele speciale, au, prin ipoteză, o altă cetățenie decât cea română și, în consecință, nu beneficiază de dreptul de a vota pentru autoritățile reprezentative la nivel național, respectiv Parlament și Președintele României, are ca rezultat nesocotirea dispozițiilor constituționale ale art.2 alin.(1) teza întâi, potrivit căreia suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte.

44. Dreptul de a vota și de a fi ales în autoritățile reprezentative la nivel național aparține doar cetățenilor români, implicând în mod plenar exercițiul suveranității ca element constitutiv al statului. Este adevărat că dobândirea calității de membru al Uniunii Europene a reconfigurat conceptul de suveranitate prin prisma interacțiunii

statului român cu instituțiile fundamentale ale acesteia, care a presupus acceptul său de a exercita împreună cu celelalte state membre atribute și competențe care, până la momentul aderării, îi aparțineau în mod exclusiv. În același timp, însă, apartenența la această organizație internațională a oferit cetățenilor români posibilitatea de a participa la viața politică a Uniunii, în egală măsură cu toți cetățenii celorlalte state membre. Ca atare, pe principiul reciprocității, și cetățenii statelor membre ale Uniunii Europene care au domiciliul sau reședința în România se bucură, în prezent, de dreptul de a vota membrii din partea statului român în Parlamentul European. Totuși, drepturile lor electorale sunt limitate la acest tip de alegeri, fiind firesc ca ceea ce ține strict de suveranitatea internă a statului, așa cum este desemnarea șefului statului și a membrilor parlamentului național, să constituie o prerogativă specifică cetățenilor români, fiind rezervată exclusiv acestora.

45. Pentru identitate de rațiune, considerentele mai sus dezvoltate sunt aplicabile și în ceea ce privește prevederile art.I pct.50 [cu referire la art.50 alin.(1⁴) lit.a2) din Legea nr.370/2004], care detaliază conținutul procesului-verbal centralizator al indicatorilor cuprinși în procesele-verbale privind consemnarea rezultatelor votării, încheiat la birourile electorale județene, birourile electorale ale sectoarelor municipiului București și biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate după primirea proceselor-verbale de la toate birourile electorale ale secțiilor de votare. Astfel, printre indicatorii cuprinși în acest proces-verbal se numără și numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale, care s-au prezentat la urne, care include, în noua viziune a legiuitorului, și numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale speciale, care s-au prezentat la urne.

46. O altă critică vizează prevederile **art.I pct.50** din legea dedusă controlului, **cu referire la art.50 alin.(1⁴) lit.b) din Legea nr. 370/2004** pentru alegerea Președintelui României, și ale **art.II pct.50** - cu referire la **art.50 alin. (5) lit. b) din Legea nr.33/2007** privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European, care introduc formula care, după primirea proceselor-verbale privind

consemnarea rezultatului votării de la toate birourile electorale ale secțiilor de votare, birourile electorale județene, birourile electorale ale sectoarelor municipiului București și biroul electoral pentru secțiile de votare din străinătate, este utilizată pentru a se stabili indicatorul referitor la numărul buletinelor de vot primite, cuprins în procesele-verbale privind consemnarea rezultatelor votării validate.

47. Potrivit textelor criticate, numărul buletinelor de vot primite trebuie să fie mai mare sau egal cu suma dintre numărul buletinelor de vot primite [lit. b)], numărul voturilor valabil exprimate [(lit. d)] și numărul voturilor nule [(lit. e)]: „*pct. b > / = pct. b + pct. d + pct. e*”.

48. Analizând formula propusă, se poate constata cu ușurință că este eronată, fiind de domeniul evidenței faptul că metoda de verificare ce se intenționează a fi utilizată este viciată sub aspect logic, întrucât este imposibil ca într-un enunț matematic unul dintre termeni să fie mai mare sau egal cu propria sa valoare, la care se adăunează încă alte două valori, care, în cvasi-unanimitatea cazurilor sunt mai mari decât zero. Cu alte cuvinte, suma unor valori este, în mod automat și invariabil, mai mare decât unul dintre termenii acesteia. Formula propusă de textul de lege criticat nu poate fi valabilă nici chiar și în varianta ipotetică, puțin probabilă, în care ceilalți doi termeni ai sumei, respectiv numărul voturilor valabil exprimate și numărul voturilor nule, au valoarea zero, posibilă în cazul în care la o secție de votare nu s-a prezentat niciun alegător. Matematic vorbind, termenii din cadrul formulei nu sunt corect determinați, existând o disonanță între numărul ce se cere a fi determinat și elementele componente ale formulei. Prin urmare, așa cum remarcă și autorul obiecției, formula preconizată este inaplicabilă, textul de lege care o prevede nesocotind exigențele privind calitatea legii, deduse din dispozițiile art.1 alin.(5) din Constituție și din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Pentru a avea coerență logică, formula ar fi trebuit să încorporeze ideea potrivit căreia numărul buletinelor de vot primite să fie mai mare sau cel puțin egal cu suma dintre numărul voturilor valabil exprimate, numărul voturilor nule și numărul buletinelor de vot rămase neutilizate.

49. De asemenea, se critică și prevederile **art.I pct.50** din legea dedusă controlului, cu referire la art.50 alin.(1⁴) lit.a) din Legea nr. 370/2004 pentru alegerea Președintelui României, și **art.II pct.50** - cu referire la art.50 alin. (5) lit. a) din **Legea nr. 33/2007** privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European, întrucât din formula de calcul al numărului total al alegătorilor înscriși în listele electorale, care s-au prezentat la urne, este omisă componenta ce privește alegătorii înscriși în extrasele din listele electorale, care au votat prin intermediul urnei speciale (a4), aspect ce intră în contradicție cu subcomponentele enumerate la lit. a) a alin. (1⁴) și cu dispozițiile referitoare la faptul că, în condițiile legii, unii cetățeni pot vota prin intermediul urnei speciale.

50. Astfel, potrivit textelor menționate, numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale, care s-au prezentat la urne, se stabilește prin însumarea următoarelor componente: numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale permanente, care s-au prezentat la urne (a1), numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale speciale, care s-au prezentat la urne (a2), și numărul total al alegătorilor înscriși în listele electorale suplimentare, care s-au prezentat la urne (a3). Observația autorului obiecției este justă, în sensul că a fost omis din această sumă numărul total al alegătorilor înscriși în extrasele din listele electorale, care au votat prin intermediul urnei speciale (a4), deși, în mod obiectiv, aceștia reprezintă cetățeni care și-au exercitat dreptul de vot și, ca atare, trebuie avuți în vedere la determinarea numărului total al alegătorilor care s-au prezentat la urne. Lipsa acestora conduce la alterarea rezultatului și, în consecință, la nesocotirea corectitudinii procesului electoral, deci a caracterului de stat de drept înscris în art.1 alin.(3) din Constituție.

51. În fine, cu privire la prevederile **art.II pct.4** din legea dedusă controlului de constituționalitate, **care introduc, la art.5 din Legea nr.33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European un nou alineat, alin.(11)**, potrivit căruia „(...) în ziua de referință nu se pot organiza alte tipuri de alegeri și nici referendumuri la nivel național sau local”, se susține, în esență, că sunt nesocotite

dispozițiile constituționale referitoare la popor ca unic titular al suveranității naționale și la referendum ca mijloc de exercitare a suveranității, precum și cele care consacră rolul și atribuțiile Parlamentului și Președintelui României în legătură cu referendumul.

52. Curtea s-a mai pronunțat, în jurisprudența sa, cu privire la o soluție legislativă similară, statuând că o asemenea interdicție este neconstituțională. Astfel, prin Decizia nr.147 din 21 februarie 2007, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.162 din 7 martie 2007, analizând, în cadrul controlului *a priori*, dispozițiile pct.1 al articolului unic din Legea pentru modificarea și completarea Legii nr. 3/2000 privind organizarea și desfășurarea referendumului, potrivit căroră la art.5 din lege se intenționa introducerea unui nou alineat, alin.(3), în conformitate cu care referendumul nu poate avea loc simultan cu desfășurarea alegerilor prezidențiale, parlamentare, locale sau a alegerilor pentru Parlamentul European ori cu mai puțin de 6 luni înainte de data alegerilor menționate, Curtea a constatat că prin textul de lege criticat sunt încălcate prevederile constituționale ale art.90, potrivit căroră *„Președintele României, după consultarea Parlamentului, poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința cu privire la probleme de interes național”*, precum și cele ale art. 95 alin. (3), care prevăd că, în cazul aprobării propunerii de suspendare din funcție a Președintelui României, *„[...] în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.”*.

53. Pentru a decide astfel, luând în discuție problematica referendumului consultativ, declanșat la inițiativa Președintelui României, și a celui organizat în temeiul art.95 alin.(3) din Legea fundamentală în vederea demiterii Președintelui României, Curtea a reținut că, din analiza celor două texte constituționale mai sus citate, rezultă că referendumul se poate desfășura oricând în cursul anului, dacă Parlamentul a fost consultat sau, după caz, a aprobat propunerea de suspendare din funcție a Președintelui României. Așadar, potrivit Constituției, nu există nicio altă condiție care să interzică organizarea și desfășurarea referendumului simultan cu alegerile prezidențiale, parlamentare, locale sau alegerile pentru Parlamentul European ori într-un anumit

interval de timp anterior sau posterior alegerilor menționate. Ca atare, acolo unde legea nu distinge, nici interpretul nu poate să o facă. În consecință, condițiile stabilite de legiuitor pentru desfășurarea referendumului prin legea criticată adaugă la prevederile Constituției, ceea ce determină neconstituționalitatea acestora.

54. Totodată, Curtea a observat că prevederile care urmau să fie introduse în Legea nr.3/2000 împiedicau organizarea oricărui referendum, în condițiile în care practic, în România, s-ar putea să se desfășoare alegeri în fiecare an, ceea ce contravine art. 2 alin. (1) din Constituție. Mai mult, de vreme ce legea se referă la alegerile locale, fără a preciza dacă este vorba despre alegeri generale sau parțiale, este cunoscut faptul că acestea din urmă pot avea loc în fiecare lună a anului. În consecință, Curtea a apreciat că suprimarea referendumului prin obstacole stabilite de lege reprezintă un alt argument pe care se întemeiază constatarea că textul de lege examinat este neconstituțional.

55. Aceleași considerente au stat și ulterior la baza soluției pronunțate de Curtea Constituțională, de admitere a obiecției de neconstituționalitate a prevederilor care urmăreau modificarea în același sens a Legii nr.3/2000 (a se vedea, în acest sens, de exemplu, și Decizia nr.1218 din 12 noiembrie 2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 785 din 24 noiembrie 2008).

56. Argumentele expuse în jurisprudența citată își mențin pe deplin valabilitatea și în cauza de față, textul de lege examinat cuprinzând aceeași soluție legislativă a cărei neconstituționalitate a fost deja constatată de instanța de contencios constituțional.

57. De asemenea, prin deciziile citate, Curtea a constatat că aceste dispoziții legale pot genera blocaje constituționale, data alegerilor devenind dependentă de data desfășurării referendumului. Dezvoltând raționamentul sub acest aspect, Curtea constată, totodată, că, de vreme ce, în mod obiectiv, referendumul va fi organizat în date precise, determinate de evenimente certe, respectiv decretul de convocare a referendumului cu privire la probleme de interes național a cărui declanșare Președintele o consideră necesară, și aprobarea suspendării din funcție a Președintelui României în cazul săvârșirii unor fapte grave prin care acesta încalcă prevederile Constituției, care va fi

urmată în 30 zile de organizarea referendumului prin care poporul se va exprima cu privire la demiterea sa, este evident că data alegerilor va trebui stabilită astfel încât cele două evenimente să nu se suprapună, fiind influențată inevitabil de data ferm stabilită a organizării referendumului, calculată în funcție de repere temporale certe, așa cum s-a arătat mai sus. În mod similar, parcursul propunerilor/proiectelor de lege de revizuire a Constituției presupune o succesiune procedurală care se finalizează inevitabil cu organizarea unui referendum național a cărui dată de desfășurare va fi dependentă de durata etapelor parcurse, fiind posibil ca aceasta să coincidă cu data pentru care deja se stabilise organizarea de alegeri pentru Parlamentul European, în condițiile în care, potrivit art.10 alin.(2) din Legea nr.33/2007, ziua de referință este stabilită în cadrul perioadei hotărâte în acest scop de Consiliul Uniunii Europene.

58. Într-o altă ordine de idei, se poate observa, totodată, că art.5 din Legea nr.33/2007, a cărei modificare se intenționează prin legea supusă controlului în cauza de față, prevede regulile generale aplicabile alegerii membrilor din România în Parlamentul European, stabilind definiția legală a unor termeni, respectiv cel de „*alegător neresortisant*”, „*alegător resortisant*”, „*candidat neresortisant*” și „*zi de referință*” [alin.(1)-(4)], și statuând cu privire la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească cetățenii – români sau ai statelor membre ale Uniunii Europene - pentru a putea alege sau a fi aleși în cadrul acestui tip de scrutin electoral, referitoare la vârstă, aptitudinea psihică și morală, respectiv la domiciliu sau reședință [alin.(5)-(9)]. În fine, alin.(10) al art.5 consacră unicitatea votului, în sensul că fiecare alegător are dreptul la un singur vot. Potrivit soluției normative criticate, interdicția organizării oricăror alte tipuri de alegeri și/sau referendumuri, preconizată a fi introdusă prin legea criticată într-un nou alineat al art.5 din Legea nr.33/2007, alin.(11), este menită să asigure respectarea prevederilor cuprinse în alineatele care îl preced, mai sus enumerate. Sub aspectul tehnicii legislative folosite, Curtea remarcă faptul că introducerea acestui alineat nu se justifică însă în mod logic în cuprinsul art.5 din Legea nr.33/2007, nefiind evidențiată nicio legătură de cauzalitate între eventuala organizare a unui eveniment în care cetățenii

să își manifeste dreptul de vot și posibila nerespectare a celorlalte dispoziții ale aceluiași articol.

59. În fine, Curtea reiterează observația reținută în considerentele Hotărârii nr.33 din 26 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 918 din 29 decembrie 2009, în sensul că „stabilirea datei desfășurării unui referendum național consultativ cu privire la probleme de interes național se include în prerogativa exclusivă a Președintelui României stabilită de art. 90 din Constituție, totuși, pentru a se evita orice suspiciuni cu privire la rezultatele alegerilor, respectiv ale referendumului, este indicat ca cele două operațiuni electorale să nu fie organizate în aceeași zi, chiar dacă argumente practice, de ordin financiar, ar justifica organizarea acestora simultan”.

60. În ceea ce privește interdicția organizării concomitente a alegerilor pentru Parlamentul European cu alte tipuri de alegeri, Curtea constată că este justificată, data organizării acestora nefiind influențată de evenimente exterioare, așa cum s-a arătat că se întâmplă, din perspectiva parcursului procedural, în cazul referendumurilor pentru demiterea Președintelui și a celui pentru revizuirea Constituției. Soluția normativă aleasă este, de altfel, în spiritul jurisprudenței Curții Constituționale, care, prin Decizia nr.51 din 25 ianuarie 2012, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.90 din 3 februarie 2012, a constatat neconstituționalitatea prevederilor din Legea privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru autoritățile administrației publice locale și a alegerilor pentru Camera Deputaților și Senat din anul 2012, precum și pentru modificarea și completarea titlului I al Legii nr. 35/2008 pentru alegerea Camerei Deputaților și a Senatului și pentru modificarea și completarea Legii nr. 67/2004 pentru alegerea autorităților administrației publice locale, a Legii administrației publice locale nr. 215/2001 și a Legii nr. 393/2004 privind Statutul aleșilor locali care stabileau că organizarea în anul 2012 a alegerilor parlamentare și locale să aibă loc la aceeași dată.

61. Argumentele care au condus la această concluzie au vizat faptul că, reformând în mod radical legislația electorală cu puține luni înainte de alegeri, o astfel de regulă încalcă standardele europene în materie, iar, pe de altă parte, prin

reglementarea organizării la aceeași dată a alegerilor pentru Camera Deputaților, Senat și autoritățile administrației publice locale, se creează o confuzie în rândul electoratului, care este pus în situația de a vota cu un număr ridicat de buletine de vot. De asemenea, Curtea a reținut că organizarea la aceeași dată a celor două categorii de alegeri determină încălcarea dreptului de a fi ales, prevăzut de art. 37 din Constituție, întrucât există situații în care un candidat care nu a câștigat un mandat de ales local să își exprime dorința de a participa la alegerile naționale pentru un mandat de parlamentar (deputat sau senator), lucru perfect posibil, dar numai în cazul unor alegeri care se desfășoară la date diferite. Acest ultim argument dezvoltat de instanța constituțională prezintă relevanță și în cauza de față, necesitatea asigurării plenare a exercițiului de a fi ales justificând interdicția principială a organizării simultane a mai multor tipuri de alegeri.

62. Având în vedere aceste considerente, cu prilejul reexaminării legii în vederea punerii de acord cu cele statuate de Curtea Constituțională, Parlamentul va trebui să reconsidere soluțiile legislative propuse în așa manieră încât să elimine viciile de neconstituționalitate evidențiate prin decizia de față.

63. Pentru considerentele arătate, în temeiul art.146 lit.a) și al art.147 alin.(4) din Constituție, precum și al art.11 alin.(1) lit.A.a), al art.15 alin.(1) și al art.18 alin.(2) din Legea nr.47/1992, cu unanimitate de voturi,

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

În numele legii

DECIDE:

1. Admite obiecția de neconstituționalitate și constată că prevederile art.I pct.45 [cu referire la art.49 alin.(1) din Legea nr.370/2004 privind alegerea Președintelui României] și art.I pct.50 [cu referire la art.50 alin.(1⁴) lit.a) și b) din Legea nr.370/2004], precum și art.II pct.4 [cu referire la art.5 alin.(11) din Legea nr.33/2007 privind organizarea și desfășurarea alegerilor pentru Parlamentul European] și art.II pct.50 [cu

referire la art.50 alin. (5) lit. a) și b) din Legea nr. 33/2007] din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală sunt neconstituționale.

2. Respinge, ca neîntemeiată, obiecția de neconstituționalitate și constată că prevederile art.I pct.11 [cu referire la art.15 alin.(2) din Legea nr.370/2004 privind alegerea Președintelui României] și art.I pct.12 [cu referire la art.16 alin.(3) din Legea nr.370/2004], precum și art.II pct.21 [cu referire la art.23 alin.(2) lit.a) și lit.b) din Legea nr.33/2007] și art.II pct. 22 [cu referire la art. 24 alin. (3) din Legea nr. 33/2007] din Legea pentru modificarea și completarea unor acte normative în materie electorală sunt constituționale, în raport cu criticile formulate.

Definitivă și general obligatorie.

Decizia se comunică Președintelui României, președinților celor două Camere ale Parlamentului și primului-ministru și se publică în Monitorul Oficial al României, Partea I.

Pronunțată în ședința din data de 13 martie 2019.

**PREȘEDINTELE
CURȚII CONSTITUȚIONALE,**

prof. univ. dr. Valer Dorneanu

MAGISTRAT-ASISTENT,

Valentină Bărbățeanu
